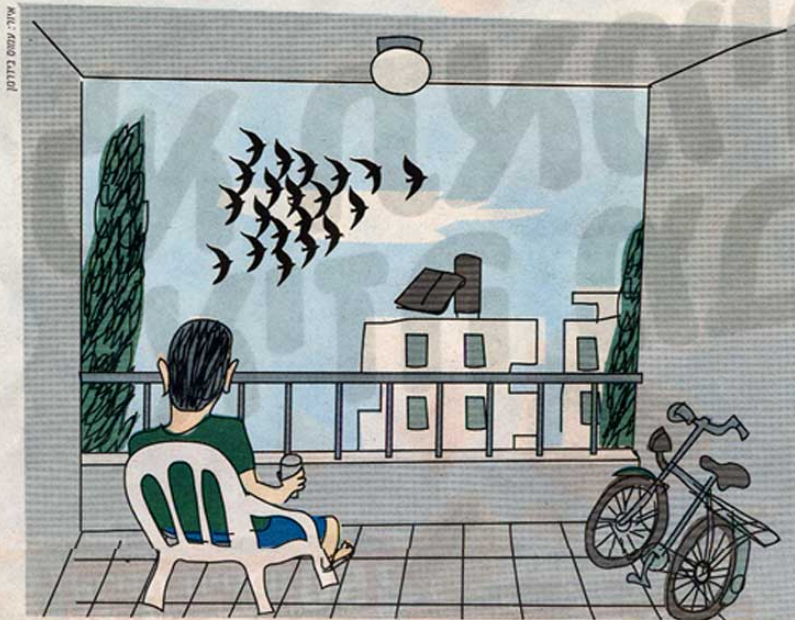

עלי מוהר

מהנעשה בעירנו

בן אדם מכיר שנים ציפור

ובכל זאת עדיין מופתע ממנה

"ארצנו" מחליף לפתע אנהא, ואולי אפילו משיבה חשודה באף, מחובכי סיסים ותוקים שנעשו רגשניים במקצת עם השנים: הוי, ארצנו הוי ארצנו, ארצנו, ארצנו...
כדי להתגבר על הרגשות ממוריים להתעמק בלטינית. Apus apus - מי היה מאמין? בן אדם מכיר שנים ציפור ולא מתאר לעצמו שבטריקלינים מסוימים מרבריים בה נכבדות כלטינית צחה. סי, סי, אפוס אפוס! זה גם נותן איכשהו צידוק לכל הרצאה הזאת, ואולם האמת היא שאיני יודע על מה להצטרף תחילה - האם על כך שווה עניינינו הפעם, בימים אלה שאחרי ר"ח ששון, או שמא על כך שהתעכבתי ובמשך שבועיים תמימים כבשתי בתוכי את הרצון לרווח מיד על הדי-פעת הסיסים הראשונים!
הלוואי וידעתי מפני מה אני חייב לציין זאת שנה אחרי שנה לעצמי, ותמיד בהתעוררות שכולה פתיחה. האם מכיוון שסגנוני אתה אינה מביאה את האביב, אבל סיס אחד כן על כל פנים, זה ההבדל הגדול ביניהם. מעטים יודעים זאת.

ביבליוגרפיה

(למעוניינים בחומר קריאה נוסף על הסיסים)

- חיים לנסקי, ימעיירב היוזם על האנפי.
- מעריב היוזם על האנפי / הרגה ירדה לנזם בעומק. / כבר שכתו עופות טלהגם / מה עונם ברשויהו הגומא.
- הר קול מה ודר קול מי קובל / בקנים המפרסכים האלה / הן שומם החוף. מימי תבל / לא דרכה עליו כף רגל הלך.
- על ימים שמשם שקעה מכבר, / על כיסוף שלא ניתן / לו אומר, / על נודד הסיס ואווו הבר / על כל זאת לוחש / לאור הגומא.
- אמיר גלבע, ייחולדת.
- הגשם חלף, / והוא עוד מגגות ומעצים / מזמר באוזני / ומכסה על ראשי / בהינזמה כחלהלת.
- אשריד, אלוני. / ברשתך נצוד הילד. / הגה אקריב עלה אל עלה / ואראה אוך מכסה עלה על עלה / ומתמונים דרסיסים. ואקרא לכללות משקי / את הסיסים. / וכל הלוני אעטר עציצים.
- אשריד, אלוני. / ברשתך נצוד הילד. / אני פוקח את עיני / - ארמתי רחבה מאור / וכולה מקשה / של שפורי ציצים / ידוקים.
- דו אלוני, איך היינו החבוקים

לא ייראו רבים מהם בשמי אחרי הצהריים של העיר. אבל את שלושת הראשונים איתרתי השנה באמת מוקדם, כבר ב'ו במרץ, חוצים אלכסונית מצפון-מזרח לדרום-מערב. למראה מעופם הנינות, הנובטת הבתני כי לא הגיעו זה עתה; הם כבר נמצאים כאן לכל הפחות יום אחר.

"סוף פברואר" של אבן שושן הוא אם כך מדויק להלוטין, ומעניין אך הצליח המילונאי הוותיק לקבוע בדיוק כזה מועד שבעיניי היה לחידה שנים על שנים. האם נגה הם הוא לעמוד בילדותו על המרפסת שעות על שעות כדי לצפות במרדפי הסיסים בשמי הערב?

ההרשם השחור והרק של הכנפיים על הרקע הוורדרר של השקיפה, בצלילה אלכסונית אל בין הבתים, ליד הברז, כשי בעקבות הראשון מגיע מיד הרמש שני ואחריו שלישי, כולם במהירות מטורפת, כולם זה בעקבות זה, כולם אל הולכים שולל אחרי התנודות שישניי הכיוון המהירים של הראשון, וכולם נוסקים פתאום שוב למעלה כבת אחת, מתהפכים בא-וויר בגיד כנף, ושוב צוללים כקמיקות אל הרווח המוצל שבין הבתים המצהיבים, עוברים בצריחות רמות מעל החצר האחרי רית. סי, סי, כמו ששוען אבן שושן? - ייתכן, ייתכן.

אבל מגיין "באים בסוף פברואר"? לאן "עוזבים בסוף יוני"? חבל שהוא אינו מרחיב בנקודות אלה. אני משער בתי כפר, גנות קש בדרום ורסיה; כרי מרעה ירוקים ופרות ארמוניות, לחות מבט, מרימות לרגע ראש תמה במישורי הווגריה; אך הייתי שמח על מירע נוסף, מוסמך יותר. "סיס החומות", לעומת זאת, אינו טעון הסברים נוספים. אויראי מושפע זה, המבלה את רוב יומו בתכסיס תעופה, אינו הורד כלל על הקרקע; רגליו אינן מותאמות לכך, ועל כן הוא דוד ומקנן בתרכים שהוא מוצא בקירות האבן, כלומר באר תן "חומות" שנתנו לו את שמה; מן החומות הללו נרפים משום מה אור חום ים תיכוניים; במחשבה עולות לבנים מתחממות בשמש, שהיו פעם קיר בבית כפר ערי, ועכשו מתגדרים ביי ניון סיסים ולטאות.

אבל החומות האמיתיות, אלה העוטפות גם אותנו בני האדם מחומות מנו, הם בתי העיר. מעליהם אהבים הסיסים לעוף יותר מכל - בייחוד באתה פיסת ריקע משוכבת ונרחבת שמעל הרחובות ויוול וארם הבתן ורינס, באוכה ריונגוף - וביניהם הם חולפים ועוברים בלא להתעייף, כמנו. דבריו על סיס החומות מגיע אבן שושן, כנראה בהיחס הר"ע, לפסנת התיאור שלה "בעיים הגרולות של ארצנו...", הוא פותח והשימוש הזה, והתם והנושן, הגאה שלא מרעת, במילה

"סיס. (אולי בחיקוי לקול הצפצוף סי סי) ציפור הדומה בגודלה וכמבנה גופה לסגנונית. כנפי הסיס הארוכות והצרות מאוד וזני בו והמזרח מסגלים אותו למעוף מהיר וקל. הסיס ניון בחריקים המתעופפים באוויר. הוא צד אותם במקדור הקצר והרחב מאוד הגפתח לרווחת. בעיים הגרולות של ארצנו מצויים בייחוד הסיס החומות (Apus apus), שבעם חזם-שחור. הם באים לארץ בסוף פברואר, דוגינים בקיץ ועוזבים את הארץ בסוף יוני. 'ותוד' וסיס וענוד שפור את עת באגור (ירמיה ח'ז'). (מילון אבן שושן)

סגנונית אחת לא מביאה את האביב. סיס אחד כן. זה ההבדל הגדול ביניהם. מעטים יודעים זאת.

הסגנונית נשית יותר. בטנה לבנה, כחול חום שחור וצהוב משחקים על כנפיה, קווי המתאר של גופה מעוגלים יותר, וזני כהה, השסוע כונב הסיס, ארוך ממנו הרבה ועל כן הרוד יותר, ככנפות מעיל ערב. הסגנונית מביאה את האביב לכפרים העריכיים שליד תברו, למתבנים, לאסמים ולרפתות בנג'ור, גבת ומשמור העמק, וכמוכן לבטריה, שעל חופה הן אהובות להגמיר טוס ולהחליק במעופן על פני הכנרת.

לידן נראה הסיס כבהמיין עירוני מובהק. תמיד בשורה הוא חולף ברוח מעל הגגות ובין הקומות העליונות של בתי העיר, חופשי ברוח מושבע. הוא אף מפגין לראותו את חירותו בשורה של שינויי כיוון מפתיעים, וריטואליים, המתבצעים בגיד כני פיים כלבר, כיאה לאמן תעופה מן המעלה הראשונה. אבן שושן נכשל בנקודה הזאת כישלון חרוץ: "מעוף מהיר וקל", באמת! כשמדובר בעל החיים המהיר ביותר על פני כדור הארץ, שבי שא מהירותו מגיע ל-360 קמ"ש, זה אפילו לא אנדרטיסטנט. צריך להודות שבשאר הפרטים הוא מרטיי יותר. בייחוד מרשימה קביעתו "באים לארץ בסוף פברואר". לכאורה אין זה מתקבל על הדעת. הסיסים מעלים בוחרון מדומים ארוכים וחמימים של מאי, או לכל היותרם ערבים שופעי יתושים צעירים באפיריל. לכן הם מצליחים תמיד להפתיע כשהראשון ניסם שבהם מופיעים פתאום בשמים כבר במרץ.

הם, אוסר או לעצמו חובב הסיסים המושבע, כנסותו להעי לים התרגשות לא יאה אך לא נכבשת, שחציה חרווה על בוא האביב וחציה צער על הסתלקותו הסופית של החורף, שמעתה לא תאחד לבוא. נראה שהם הקרימו השנה, הוא אומר, אך בו בזמן הוא נוכד שמרי שנה זה כך, מדי שנה יתגלו הראשונים שבהם מוקדם מכפי שציפם, הסיסים תמיד מצליחים להפתיע. מובן על זאת שרובם עדיין לא הגיעו. גם היום, ה'ז' במרץ, ימים אחרים לפני יום הששויו, וימו הרשמי של האביב, עדיין